

ПРАВДЕ

КАЗКА

П.ЛІСОВИЙ

ДЕРЖАВНЕ

ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

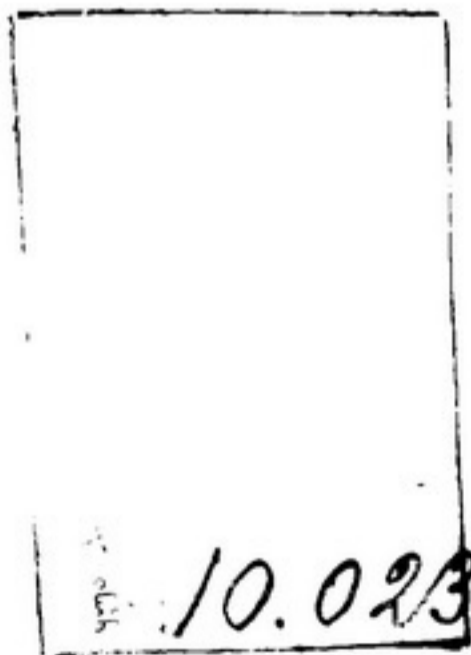
БІЛСІАН

5477

П. ЛІСОВИЙ

ПРАВДА

КАЗКА

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

1929

Бібліографічний опис цього видання
вміщено в „Літописі Українського
Друку“, „Картковім репертуарі“ та
інших покажчиках Української книж-
кової палати

Центральна
наукова бібліотека
АН УРСР 92
Акт № 107
№ 12 781-14

ВНУДІР
Зареєстровано 29.07 р.

Дніпропетровське, друкарня пам. „Перекопу“ Поліграфтресту

Зам. № 623—10.000.

Укрліт № 2559—21/vi—1929 р.

КРАЙ села, на узліссі, стояла маленька хатка. Була вона дуже вбога і жили в ній двоє людей — чоловік та жінка. Землі в них не було, худоби не було, а тільки їй добра того, що ота хатка та невеличкий городчик біля неї.

Жили вони з того, що чоловік ходив до ближчого міста на роботу, а жінка — на поденщину до багатіїв на селі. Так заробляли собі насущний хліб і покірно несли ярмо своєї бідности.

Народилась у них дівчинка. От чоловік і говорить до жінки:

— Піду ж я на село кумів шукати!..

Заходить до одного багатого, кланяється і прохає бути за кума.

Розреготався багатий на те й каже:

— Щоб я, найбагатший у селі господар, та пішов до тебе, голодранця, за кума? Та ти з розумом? Забирайся зараз же з хати, поки я не наказав челяді вибити тебе по потилиці!..

Від тої образи в чоловіка ніби камінь повис на серці. Вийшов він і пішов до другого багатого.

— Ні, чоловіче, — сказав другий, — не піду я до тебе — мало чести. Мене кличуть на го-

стину мої друзі-приятелі, а в тебе, мабуть, і шматка хліба для кумів не знайдеться? Іди собі та шукай десь інде!

Пішов чоловік до третього, а цей саме пшеницю на току мірками міряв, на торг поспішав. Сказав йому чоловік про свою радість і запрохав до себе за кума.

І відповів третій:

— Не хочу бути я твоїм кумом, та й діло мені не дозволяє, бо поспішаю на торг... Не поїду на торг, багато втеряю... Іди собі до когось іншого!..

І обходив чоловік так усе село, і ніхто до нього не згоджувався йти за кума. Одні просто виганяли, другі ображалися, треті лаяли, четверті реготалися, п'яті казали, що їм ніколи. Повертався чоловік полем до своєї хати і як згадав, скільки він образ переніс сьогодні, то сів на межі і заплакав.

Аж чує над собою ласкавий старечий голос:

— А чого ти, чоловіче, плачеш?

Підвів чоловік голову, бачить, стоїть перед ним дідок, вроді старця, сам сивий, а очі ласкаво світяться.

Пронявся до нього довірою чоловік і розказав йому про своє горе. Старець похитав сумно головою на те та й говорить:

— Якщо ти, чоловіче добрий, не гордуєш мною, то візьми мене за кума!

Зрадів чоловік і не знає, як уже й дякувати цьому старцеві. Прийшли до хати, їх жінка зустрічає.

— Оце кума привів! — каже чоловік. — З села ніхто не хоче до нас іти, так от, спасибі чоловікові, згодився!..

Подякувала жінка старцеві, а потім засумувала.

— Чим же ми, — каже, — будемо кума гостити? У нас же нема й шматочка хліба!..

Почув це старець і говорить:

— Не турбуйтеся, у мене є дещо на вечерю.

Сіли за стіл, старець вийняв свою убогу вечерю і так у розмовах просиділи цілий вечір. Як уже треба було лягати спати, старець попрохав:

— Ану, покажіть свою дочку!

Мати пішла і винесла дитя. Старець узяв його на руки і врочисто промовив:

— Називаю я вашу дочку Правдою. Хай росте... та хороша. Багато їй доведеться пережити, а виросте щаслива буде!

На ранок старець попрощався з цими бідними людьми і пішов у світи.

II

Країна та була під владою злого Царя. У нього було ціле військо Царських Посіпак, що тримали в страсі увесь народ. Уся влада була в їхніх руках. Їх підтримувало духовництво, купці, глитаї. Тільки до них був Цар добрий і прихильний. Народ же стогнав у тяжкому ярмі.

На нивах, на підприємствах, усюди було чути страшні зойки катованих людей, що падали від знесилення на роботі. Царські Посіпаки

ходили по дворах і збирали податки. Хто не платив, того били, все добро забирали, а самого з жінкою та дітьми виганяли в степ умирати з голоду.

Цар часто вів війни, і тоді сотні кращих людей гинули, лишаючи по собі вдів і сиріт. Тоді плач і сум стояв над землею Царя.

Іноді народові вривався терпець, і в країні піднімався страшний бунт. Цар збирав своїх Посіпак, і вони рушали на бунтівників. Їх ловили і сотнями топили в річках, рубали їм голови, вішали, засилали на люту каторгу, замурували у в'язницях.

Так тяглося доти, доки народ не втихомирювали та не примушували його знову працювати на Царя та на Посіпак.

Минали роки, а народ ніс на собі ярмо, не знаючи, як з-під нього визволитися.

Проте, десь жевріла надія на краще. То тут, то там з'являлися відважні люди, старі й молоді, чоловіки й жінки, що закликали народ до повстання і до скинення влади Царя та його Посіпак. Таких людей ловили, їх люто мордували, виставляли на ганьбу і при народові катували на смерть.

А вони радісно приймали смерть, і останніми їхніми словами було вітання Волі, вітання кращого майбутнього.

— Правда мусить бути!.. Правда прийде! — казали вони.

І, не дивлячись на переслідування, на тортури, на каторгу, на люті муки, борців за Правду

ставало все більше й більше. Їх було вже не одиниці, а сотні, тисячі.

І пішла чутка серед народу, що Правда народилася і живе десь далеко. Ця чутка сколихнула весь народ. Бідні люди почали ходити на прощу до маленької хатки на узліссі і поверталися звідтам радісні та веселі.

Це стало непокоїти Царських Посіпак. Вони впрохали Царя скликати Велику Раду, щоб обміркувати справу, бо в країні стало зовсім неспокійно.

Рада зібралася в прекрасному палаці. Були на ній найвидатніші та найвизначніші з Посіпак. При великій тиші став говорити Перший Міністер Царя.

Він сказав :

— Панове! Народ починає божеволіти,— серед нього все більше й більше стає прихильників Правди. Наші Посіпаки не встигають заарештовувати, вбивати та засилати цих ворогів спокою та ладу. Я пропоную Раді ухвалити найжорстокіші закони проти прихильників Правди. Хто буде пійманий на цьому, того негайно вбивати. Хто будь-що скаже про Правду, тому виривати язика і висилати на каторгу. Хай краще загинуть тисячі голодранців, ніж маємо ми загинути!

Промову цю члени Ради вітали гучними оплесками. Але тут виступив Верховний Жрець і сказав :

— Панове! Заходи, що тут їх пропонував Перший Міністер, прекрасні, і нам їх треба

ухвалити. Але я хочу ці заходи доповнити ще одним. Хто така Правда? Хто її бачив? Хто про неї чув? Мої агенти доносять, що злидарі приймають за Правду якусь дівчинку, дочку якихось двох бідних селян. Агітатори говорять, що Правда в них, і тим вони приваблюють до себе юрби несвідомих людей. Ми в Правду не віримо! Ми віримо в Силу! Поки вона в наших руках, ми міцні! Проте, не завжди Сила може служити добре. Отже, треба, крім Сили, щось і інше. Це — Віра. І тому пропоную: взяти ту дівчинку до нас, оголосити по всій країні, що Правда в нас, що вона з нами, що вона за нас. І ви побачите, як люди цьому повірять, і ми тим самим відвернемо тисячі людей від агітаторів, що баламутять народ!..

Пропозицію Верховного Жреця було ухвалено.

III

Шляхом, піднімаючи куряву, їхав загін Посіпак. Назустріч їм ішли прочани.

— Звідки ви? — спитав у них старший.

— Ми йдемо від Правди.

— А де вона?

— За день дороги ви будете в неї. Хто раз бачив її, той ніколи не забуде.

А молодий хлопчина гукнув:

— Смерть тиранам!..

Посіпаки було кинулись до нього, щоб схопити, але старший стримав:

— Не час!.. Треба поспішати на місце!

Надвечір вони приїхали до хатки. Чоловік і жінка перелякались, коли побачили озброєних людей. Старший лишив команду надворі, а сам пішов до хати.

— Я післанець самого Царя! — сказав він чоловікові. — Цар наказав забрати твою дочку і привезти до нього. Їй нічого не буде. А тебе за це Цар дарує ось чим!.. — і він висипав на стіл купу золота.

Чоловік глянув на золото і сказав:

— Перекажи Цареві, що я не настільки бідний, щоб продавати своїх дітей!..

— Так ти не коришся царському наказові?

— Ні, не корюсь...

— Ну, так ми заберемо в тебе дочку силою!.. — і він свиснув.

До хати увірвались Посіпаки, як ті хижі вовки. Чоловік став захищатись, але один із них ударив його по голові, і він зі стогоном повалився мертвий на землю. Другі кинулись до матері, що схопила дівчинку на руки і не давала її Посіпакам. Тоді старший проколов їй груди. Дівчинку схопили, і всі поспішили вибігти надвір. Щоб затерти сліди злочину, вони підпалили хату, сіли на коней і зникли в темряві ночі.

Верховний Жрець з нетерпінням чекав своїх післанців. На четвертий день вони повернулись. Старший зараз же з'явився до нього.

— Ну, що, привіз?..

— Привіз.

Прийшов Перший Міністер.

— Дівчинку привезли! — сказав Верховний Жрець.

— Треба її негайно вбити! — відповів на це Перший Міністер.

— Ви все ще настоюєте на своєму? — спитав Жрець. — Убити не штука. А хіба не може народитись друга? А от треба так зробити, щоб ця дівчинка служила нам, ось у чім справа. І я це зроблю.

IV

На високій горі, серед чудових садів, був збудований білий з золотом палац. У ньому то й оселили Правду. Жреці, підкуплені поети, письменники, публіцисти, найняті спеціально оратори на всі лади вихваляли й славили Правду та її палац. На честь Правді влаштували кілька пишних та врочистих церемоній. Царські вчені та філософи писали про Правду великі книги, в яких доводили, що Правда і Цар — це одно, що влада Царя є владою Правди, що хто йде проти цієї влади — той іде проти Правди, той іде проти бога.

Верховний Жрець досяг своєї мети. Тисячі темних затурканих людей ішли на прощу до палацу Правди, де вона жила. Вони її обожнювали. Вони несли їй великі дари. Вони чекали від неї порятунку.

Але Правда не могла нічим їм допомогти. У ті дні, коли її виводили до народу, коли бідні, обдерті люди з риданням кидались на землю, з благанням простягали до неї руки,

вона говорила до них кілька ласкавих слів, і вони відходили від неї втішеними.

А Правда після таких виходів довго сумувала. Їй було жаль цих бідних людей, вона хотіла б їм допомогти і не мала сили.

У цей час далеко в запіллі працював Комітет Повстання. Один із членів Комітету, молодий і палкий, сказав:

— Нам треба побити Верховного Жреця не зброєю, — нам треба визволити Правду з того полону, в якому вони її тримають. Тоді народ прозріє і ми зможемо скинути тиранів!..

— Але як ми її визволимо? І потім, хіба суть справи в цьому? — казали другі.

— Нам треба повести агітацію за це. Тільки знявши полуду з очей мільйонів, тільки запаливши їх вогнем ненависти до гнобителів, ми зможемо підняти тисячі на повстання!.. — говорив на те молодий член Комітету.

Це якраз припало на той час, коли Цар устряв у нову війну. Вона точилася вже кілька років, і сотні тисяч людей загинуло на полях битв. Над країною стояв сум і плач. А Цар вимагав усе нових і нових людей.

Тоді то Комітет і кинув гасло Повстання. Солдати й робітники вийшли на вулиці. Частина їх кинулася до царського палацу, а друга — до палацу Правди. Кілька днів у столиці тривав жорстокий бій. Кінець-кінцем повстанці перемогли.

Великі юрби їх штурмували високу гору, де була захована Правда, і яку вперто захищали Царські Посіпаки. Але на вечір вони стали роз-

бігатися. Правда сиділа сама в кімнаті. Її вразила та тиша, що панувала навколо.

Тоді вона обійшла кілька покоїв — ніде не було нікого. Вона підійшла до дверей, — двері відчинені. Правда ступила через поріг і стала спускатися з гори стежкою, що була відома тільки їй та ще небагатьом близьким Верховного Жреця. На ранок повстанці розпочали новий штурм. Опівдні вони здобули гору. Кинулись шукати Правди, але її ніде не було.

V

Правда, спустившись з гори, опинилася на вулиці. Тут було повно робітників, салдат, просто людей. Над будинками маяли червоні прапори. Обличчя у всіх були веселі, співали пісень, грала музика, з вигуками зустрічали Вождів Повстання.

Правда ходила по вулицях і придивлялася до всього того.

І їй теж було весело. Уперше вона бачила людей веселими й щасливими, і щастя те було від того, що вони скинули Царя і здобули собі Волю.

Так вона ходила вулицями, і її ніхто не пізнавав, аж поки вона не відчула, що голодна, а ноги підгинаються від утоми. Вона побачила одного салдата, що сидів на східцях і їв смачно хліб. Вона попрохала в нього шматок. Він їй охоче дав, а оглянувши її, порадив:

— Тобі, дівчино, нічого самій ходити!.. Іди ти краще додому!..

Тут Правда згадала, що їй нікуди йти. Вона важко підвелася на ноги і, попрощавшись з салдатом, пішла просто вулицею. Ішла доти, поки не впала знесилена на землю. Саме тоді йшло двоє робітників, що й наткнулися на неї.

— Диви, — сказав один, — чого вона сюди попала?..

— Давай її візьмемо до себе, бачиш, вона зовсім знесилена! — сказав другий...

Вони підняли дівчину і обережно повели її до себе додому. Там, коли вона опритомнілася, стали розпитувати, хто вона така...

— Я — Правда! — просто відповіла вона.

— Правда? — здивовано перепитували робітники, що оточили її. — Яка Правда?

— Ну, хіба ви не знаєте? Я жила до сьогоднішнього дня в палаці на горі. Мене тримали там, як у в'язниці. Сьогодні ж усі кудись розбіглися, і я втекла!

Робітники похитували головами. А один навіть сказав:

— З дівчиною, мабуть, щось таке трапилось, бо вона зовсім з глузду з'їхала. Адже відомо, що в палаці ніякої Правди не було, а то все була комедія Верховного Жреця!

— А батько й мати в тебе є?

— Ні, немає. Як ще я була маленькою, їх убили Царські Посіпаки, а мене вкрали і тримали в палаці!..

— Правда ти чи не Правда, — сказав сивий уже робітник, а що ти будеш робити? Лишайся

покищо в мене, а далі видно буде!..— І Правда лишилась у нього.

VI

Царя було скинуто, Міністрів його заарештовано, Велику Раду розігнано. Владу перебрала до своїх рук Рада П'ятнадцяти. Більшість населення вітала цю зміну. Але скоро в ній стали розчаровуватись. Хоч Царя не було, але Влада, Сила, Багатство лишились у руках колишніх Царських Посіпак.

Війна точилася далі. Нова влада казала воювати до кінця, аж поки не поб'ють ворога. Робітники продовжували так само працювати, як і за Царя. Селяни гинули на своїх клаптиках землі.

І знову полилось із краю в край:

— Де ж Правда?.. Для кого ми робили Повстання?.. Що змінилося для нас, трудящого люду?..

— Правда де? — казала одна партія. — Правда в нас. Ідіть за нами і здобудете Правду!..

— Ні, Правда не в них, а в нас!.. — кричала друга партія.

— Не слухайте їх, то дурисвіти!.. Вони обдурять вас!..

— Не вірте ні першим, ні другим! — гукали треті. — Споконвіку були Сила, Влада й Багатство. Такий закон життя. Хто цьому не вірить, той загине!..

— Правда у вас самих... Свою Правду, правду Праці, можуть установити тільки ро-

бітники й селяни... Іншої Правди немає... Тільки то ваша Правда... І нею судить кожного, хто проти вас. І Сила, і Влада, і Багатство, і Мудрість, і Знання,— все мусить бути ваше. Відніміть усе це в купки дармоїдів і зробіть своїм. І це буде найвища Правда!..

Тоді всі три перші партії підняли страшенний галас і кричали:

— Не слухайте їх... Це демагоги! Це ошуканці!.. Це авантюристи!.. Вони доведуть вас до загибелі!.. Це шпигуни ворога!.. Це зрадники!.. Смерть їм!.. Смерть їм!..

І знову, як і колись за Царя, тих людей, що казали відібрати Силу, Владу і Багатство в купки, що диктувала свою волю Раді П'ятнадцяти, стали ловити й сажати до в'язниць, розстрілювати і вбивати. І ніби нічого не змінилося. Царя немає, а порядки лишилися ті ж самі.

Невдоволення зростало. Усе частіше й частіше лунали голоси:

— Доволі терпіти!.. Хай живе Влада Трудящих!..

Наростало нове Повстання.

Одного вечора старий робітник, у якого жила Правда, сказав:

— Це починається завтра...

Правда, що зовсім змінилася за ці кілька місяців, бо працювала на фабриці за робітницю, весело сказала:

— Нарешті!.. Я піду з вами!..

Повстання почалося. Був вітер, був сніг, на вулицях бухали гармати, гарчали кулемети,

падали люди, заливаючи бурковицю своєю гарячою кров'ю. Рада П'ятнадцяти захищалася до останнього. Але сила повсталих була більша.

Правда йшла в одній із колон, що наступала на Палац. Вона тримала в руках червоний прапор і за нею йшли робітники, салдати, матроси. Навколо цокали кулі, рвалися гранати. А Правда йшла вперед. Лице її радісно сяло. Вона бадьорим голосом кликала всіх:

— Товариші, вперед!..

І вони йшли за нею. Ні страх, ні смерть їх не зупиняли. Ось вони вже біля Палацу. Хвилина, і вони вриваються в нього. Правда вперед. Вона вибігає на балькон і вішає червоного прапора. Знизу доносяться вигуки перемоги й вітання.

Повстання перемогло. Через довгі муки й боротьбу пройшла Влада Праці, поки не стала твердою ногою.

Де ж поділася Правда? Вона зникла, вона злилася в тисячах, у мільйонах людей, що творять новий лад, що будують нове життя. Ви її можете зустрінути на золотих ланах. Ви її можете побачити біля верстату на заводі. Вона стоїть там, де будують нові електричні палаци.

Вона всюди, де Народ і Праця. Де Робітник і Селянин кують своє щастя.

Лице її прекрасне. Воно осяяне творчістю. Вона в тисячах мозолястих рук. Вона в шумі ланів, вона в гуркоті машин. Вона там, де панує Царство Праці.

Центральна
781-17

■■■
2. 8030000000

781-17

3

РЛ

№

3253

215

кон. с. ф

035-81

6032